

У статті запропоновано методику використання демонстраційних комп'ютерних моделей з метою формування конструктивно-геометричних умінь та навичок учнів побудови зображень стереометричних фігур.

Ключові слова: навчальний процес, методика навчання математики, стереометрія, демонстраційна комп'ютерна модель, конструктивно-геометричні вміння.

В статье предложено методику использования демонстрационных компьютерных моделей с целью формирования конструктивно-геометрических умений и навыков учащихся построения изображений стереометрических фигур.

Ключевые слова: учебный процесс, методика обучения математики, стереометрия, демонстрационная компьютерная модель, конструктивно-геометрические умения.

The proposed methods of teaching senior pupils how to build the fundamental stereometric figures with the application of the demonstrating computer models of the objects under consideration and enable to optimize the organization of the study process and promote the development of pupils' spatial imagination, construction and geometrical habits.

Key words: study process, methods of teaching math's, stereometry, a demonstrating computer model, construction and geometrical habits.

УДК 37.013.42:159.922.8:004

Н.Є. Дмитренко
м. Вінниця, Україна

ОСНОВНІ ПІДХОДИ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ЗАПОБІГАННЯ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПІДЛІТКІВ

Постановка проблеми. Важливим у підготовці майбутніх педагогів до подолання негативного впливу інформаційно-комунікаційних технологій є виявлення чинників, що обумовлюють його формування. Один з них — це заміна справжньої реальності віртуальною, в якій усе можливо і комфортно. Інший чинник, який детермінує девіантну поведінку в кіберпросторі, — це збереження анонімності особи і, отже, некараність дій, можливість здійснювати які надають інформаційно-комунікаційні технології. Ця анонімність дозволяє людині вільно, без затримки спілкуватися і робити те, що в реальному світі вона не змогла б.

Негативний вплив інформаційно-комунікаційних технологій на підлітків ставить нові проблеми перед педагогікою і, зокрема, перед превентивною діяльністю. У процесі підготовки майбутніх педагогів до запобігання негативному впливу інформаційно-комунікаційних технологій на підлітків слід наголошувати на необхідності направити зусилля на ряд суб'єктів: дітей, батьків, учителів, керівників позашкільних установ і всіх дорослих, що працюють з дітьми.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Аналіз педагогічних та психологічних джерел засвідчив, що вітчизняними та зарубіжними науковцями досліджено різні аспекти використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Психологічні особливості впливу інформаційно-комунікаційних технологій розглядаються у дослідженнях А. Голдберга, Г. Дерменджиєвої, А. Сманцера, Дж. Сулера, Л. Тодорової, Е. Ториної.

Проблема комп'ютеризації висвітлена в працях М. Голованя, Р. Гуревича, М. Жалдака, М. Кадемїї, В. Ключка, В. Кухаренка, Ю. Рамського, Н. Тверезовської та ін. У цих наукових роботах значна увага приділяється вивченню необхідних і достатніх умов використання сучасних інформаційних систем навчання як засобу підвищення пізнавальної активності тих, хто навчається.

Дидактичні і психологічні аспекти застосування інформаційно-комунікаційних технологій навчання знайшли відображення у працях В. Безпалька, О. Гокуня, В. Лядуса, Ю. Машбиця, А. Пишкала, І. Синельника, С. Смирнової, О. Співаковського та інших дослідників.

Зарубіжний досвід (К. Катцер, Е. Менесіні, Й. Пізальський, П. Слі, П. Сміт, Г. Стомаєр) засвідчує, що проблема впливу інформаційно-комунікаційних технологій є новою і потребує спільних зусиль у її вирішенні. Наприклад, з 2008 року діє міжнародний проект «Віртуальне хуліганство: подолання негативного і посилення позитивного використання нових технологій в освітньому середовищі» (COST IS0801), участь у якому беруть 28 країн Європи [1].

Формулювання цілей статті. Метою статті є висвітлення основних підходів у підготовці майбутніх педагогів до запобігання негативного впливу інформаційно-комунікаційних технологій серед підлітків.

Виклад основного матеріалу. У системі підготовки майбутніх педагогів до запобігання негативному впливу інформаційно-комунікаційних технологій на підлітків чільне місце займає оволодіння уміннями проведення навчально-виховних заходів спрямованих на підвищення загального рівня правової свідомості дітей, молоді та батьків, рівня обізнаності з проблем порушення прав людини, навчання моделям безпечної поведінки, вироблення вміння протистояти негативним впливам, виховання поваги до прав та основних свобод людини, толерантного ставлення до потерпілих від насильства.

Майбутні педагоги мають бути обізнаними зі структурою поведінки учнів, які опиняються під негативним впливом інформаційно-комунікаційних технологій, в якій виділяють кілька взаємозалежних рівнів: мотивація, що спонукає до неадекватної поведінки; емоційні процеси, що супроводжують зазначену поведінку; процеси саморегуляції; когнітивна переробка інформації; нарешті, явища, що зовні спостерігаються, і дії.

Оволодіння майбутніми педагогами методикою поведінкової корекції, як однієї з найбільш ефективних і адекватних форм психологічного впливу на школярів, схильних до віртуальної залежності, є важливою складовою системи підготовки майбутніх педагогів до запобігання негативному впливу інформаційно-комунікаційних технологій на підлітків.

Поведінковий підхід має ряд очевидних переваг: концептуальна чіткість і відносна простота методів. Окрім того, він спрямований на поведінкові зміни і має виражений практичний характер. Психолого-педагогічний вплив може бути спрямований на ослаблення або усунення впливу інформаційно-комунікаційних технологій; посилення асертивної поведінки; розвиток здатності розуміти свої почуття; зменшення емоційних реакцій (наприклад, тривоги); формування навичок адекватного і безпечного вираження гніву, розвиток здатності розслаблятися; розвиток здатності самоутверджуватися.

Досягнення позитивних поведінкових змін у конкретному напрямі є метою корекції негативного впливу інформаційно-комунікаційних технологій. Психолого-педагогічна профілактика здійснюється у формі консультування, педагогічної корекції, психологічних тренінгів, психотерапії. Також вона може мати вигляд індивідуальної, сімейної або групової роботи.

При здійсненні психокорекційної роботи з підлітками, які займаються кібербулінгом чи стали його жертвами, акцентується увага на створенні ситуації взаємодовіри, взаємоповаги у спілкуванні. При цьому враховується, що довірливі слова підлітка мають залишатися таємницею. Його проблеми можуть бути обговорені з батьками й педагогами лише після прохання і за згодою підлітка. Втрата довіри, розголошення таємниці, навіть мимовільне, є великою психологічною травмою і може призвести до непередбачених наслідків [2].

З метою поглиблення правових знань підлітків і формування вміння співвідносити в житті норми моралі та права рекомендується застосовувати такі форми правового навчання, як диспути, дискусії, конференції, постійно діючі правові лекторії, конкурси, вікторини правових знань, тематичні вечори, зустрічі з працівниками правоохоронних органів, тематичні виховні години.

Під час проведення виховних заходів можуть бути розглянуті такі питання як: кібербулінг як проблема порушення прав людини; міжнародні стандарти та міжнародні механізми забезпечення прав людини; права дітей і Конвенція ООН про права дитини; Кримінальний кодекс і правила поведінки учнів і студентів у суспільстві; українське законодавство, міжнародні

документи та законодавство зарубіжних країн щодо запобігання насильства й експлуатації дітей; механізм захисту своїх прав в Україні (суд, правоохоронні органи); міжнародні механізми захисту прав людини (Європейський суд з прав людини); правові основи захисту людини від кібербулінгу; шляхи попередження кібербулінгу; негативні наслідки кібербулінгу для особистості, сім'ї, суспільства; дисципліна — свобода чи необхідність; як захиститися від насильства; що робити в кризовій ситуації; до кого і як звертатися; які основи захисту суспільства забезпечує Закон України «Про захист суспільної моралі»; безпечне користування Інтернетом, мобільним телефоном [3].

У процесі обговорення питань із проблем негативного використання інформаційних телекомунікаційних технологій з підлітками необхідно надати можливість усім учасникам висловлювати свої думки та брати активну участь у обговоренні питань.

Профілактична робота вчителя — означає будь-яку дію, яка має на меті вплинути, зменшити чи уповільнити розповсюдження негативного впливу інформаційних телекомунікаційних технологій на школярів. У сучасній профілактичній діяльності існує протиріччя: з одного боку — спостерігається збільшення знань щодо причин виникнення негативного впливу, можливостей виокремлення «груп ризику», а з іншого — все ще обмежений досвід профілактичної роботи, недостатність практично перевірених знань того, що можна зробити в цьому напрямку і відсутність комплексного підходу до підготовки майбутніх педагогів до превентивної роботи з учнями.

Окрім цього при підготовці спеціалістів у ВНЗ недостатньо використовується зміст навчальних дисциплін, обмежено використовуються шляхи залучення студентів до практичної діяльності у зазначеному напрямку, недостатньо використовуються можливості навчально-виховного простору ВНЗ для формування спеціаліста. Це підтверджують результати дослідження серед студентів, які готуються до проходження виробничої практики у загальноосвітніх закладах. Значна частина студентів вважають себе неготовими здійснювати профілактику серед учнів, з причин відсутності достатньої бази знань з проблем, практичних умінь і досвіду такої роботи (72 %); частина студентів зазначає, що мають широкий інструментарій діагностичної роботи, методичний портфель щодо проведення профілактичних заходів, але недостатньо умінь, досвіду і внутрішньої впевненості, щоб використовувати їх на практиці (21 %), і лише 7 % опитаних вважають себе готовими до роботи в профілактичному напрямку.

Таким чином, у зв'язку з необхідністю забезпечення ефективного функціонування системи соціально-профілактичної та корекційної роботи, актуальними стають питання підготовки майбутніх педагогів до профілактики негативних явищ у молодіжному середовищі, які в перспективі становитимуть рушійну силу швидкого реагування суспільства на нову соціальну ситуацію та її проблеми.

Важливо навчати спеціалістів ефективним технологіям профілактичної роботи і, разом з тим, висвітлювати теоретико-методологічні засади складної проблеми запобігання негативного впливу інформаційно-комунікаційних технологій на підлітків.

Постійно створюються і оновлюються методи профілактичної діяльності, переймається закордонний досвід такої роботи, але не завжди рівень підготовки спеціаліста до роботи в цьому напрямку відповідає сучасним вимогам. Розв'язання існуючої проблеми вимагає створення професійно-орієнтованої системи підготовки студентів у вищих навчальних закладах до запобігання негативному впливу інформаційно-комунікаційних технологій серед підлітків та молоді, яка передбачає оволодіння ними відповідними теоретичним, практичним та діагностичним арсеналом засобів педагогічної профілактики адиктивної поведінки підлітків.

Наведемо декілька підходів підготовки майбутніх педагогів до запобігання негативному впливу інформаційно-комунікаційних технологій:

– міждисциплінарний (Н. Пихтіна, Н. Заверико, М. Малькова) передбачає максимальне використання потенціалу психолого-педагогічних дисциплін, поєднання різних блоків дисциплін: медико-біологічних, соціальних, психолого-педагогічних, гуманітарних,

філософських. А також, розширення спектру спеціальних дисциплін і спецкурсів, присвячених питанням організації профілактики і навчання основам здорового способу життя, які б допомогли майбутньому спеціалісту глибше зануритись у проблему і набути вузькоспеціалізованих умінь і навичок;

– комплексно-інтегративний (М. Іванчук, В. Ільченко, С. Гончаренко) передбачає зв'язок між теоретичним навчанням і практичною підготовкою; використання усіх можливостей освітнього простору ВНЗ і навчальних ресурсів регіону у підготовці. Інтеграція змісту і форм навчально-практичної діяльності дає змогу сприймати проблеми, пов'язані з негативним впливом інформаційно-комунікаційних технологій, важливі поняття цілісно і водночас різнобічно;

– діяльнісно-технологічний (С. Архипова, В. Король, Е. Холостова) передбачає пряму залежність ефективності підготовки від активності самих студентів і від рівня володіння технологіями просвітницької діяльності. Мова йде про особливу форму активності, яка б дозволила студенту в спеціальній ситуації не лише усвідомити і переоцінити зміст профілактичної діяльності і явищ негативного впливу, таких як кібербулінг, але і активно впливати на ситуацію, отримувати прогнозований соціальний результат у процесі власної практичної діяльності. Навчання має спиратися на внутрішні потенції індивіда (активність, самостійність, свідомість, креативність, мобільність);

– професійно-спрямований (В. Король, Н. Назаренко, В. Сластьонін) передбачає формування спеціальних здібностей і умінь до здійснення профілактики, перехід особистості майбутнього спеціаліста від одного стану професійного розвитку (рівня готовності) до іншого, більш високого, у процесі практичної діяльності;

– підхід варіативності і гнучкості різних форм і видів діяльності, до яких залучаються студенти в процесі їх підготовки до запобігання негативного впливу інформаційно-комунікаційних технологій на підлітків (О. Цимбал, Б. Шапіро, О. Карпенко), передбачає побудову такої системи професійної підготовки, в якій би зміст навчання і шляхи досягнення цілей освіти відповідали індивідуальним потребам і можливостям студента, диференціацію технологій освітньо-виховного впливу на студента. Гнучкість має забезпечуватися за рахунок надання можливості кожному студенту визначати ту логіку оволодіння навчальним матеріалом, яка найбільшою мірою відповідає рівню його актуального розвитку (враховуючи проблемні зони і пріоритетні напрями);

– особистісно орієнтований (В. Антонюк, Т. Супряга, А. Бондар) поєднує виховання та навчання в єдиний процес розвитку, підготовки, підтримки майбутнього спеціаліста на засадах суб'єкт-суб'єктної взаємодії, принципу партнерства, співпраці і гуманізації взаємин викладача і студента, включення студента в творчу діяльність, індивідуалізації освітньо-виховних впливів. Навчально-практична діяльність кожного студента, зацікавленого проблемами подолання негативного впливу інформаційно-комунікаційних технологій, має бути організована і спрямована викладачем (допомога у визначенні теми наукової роботи, яка б висвітлювала певний аспект профілактичної діяльності, пропозиція додаткових завдань, які б зміцнювали теоретичну базу, вдосконалювали вміння і розширювали сферу зацікавленості проблемою) [4].

У процесі навчання у вищих закладах освіти студенти залучаються до різних форм і видів навчально-теоретичної і навчально-практичної діяльності, в яких майбутні педагоги можуть отримати загальнотеоретичну і методично-практичну підготовку до запобігання та подолання негативного впливу інформаційно-телекомунікаційних технологій серед школярів, а саме: лекційна робота, спецсемінари; робота на семінарських, лабораторно-практичних заняттях; самостійна робота; практика; волонтерська діяльність; стажування; наукова робота студентів; робота у науково-студентській лабораторії; міжнародна співпраця (обмін досвідом); виховна робота зі студентами (кураторські години).

Вирішення проблеми негативного впливу інформаційно-комунікаційних технологій серед українських підлітків потребує спільних зусиль науковців, учителів, батьків, учнів, представників місцевої та державної влади, операторів мобільних телефонних компаній,

постачальників Інтернет-послуг тощо. Особливу увагу слід приділити підготовці майбутніх педагогів щодо запобігання негативного впливу інформаційно-комунікаційних технологій.

Література:

1. COST ACTION IS0801 Cyberbullying: coping with negative and enhancing positive uses of new technologies, in relationships in educational settings (COST IS0801) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://sites.google.com/site/costis0801>.
2. Федорченко Т.Є. Подолання агресивності як засіб профілактики дитячої бездоглядності / Т.Є. Федорченко // Пост Методика. — №2 (86), 2009. — С.37.
3. Карпушевська Л.Р. Кузнєцова О.В. Інструктивно-методичний лист щодо запобігання негативному впливу інформаційно-комунікативних технологій на формування моральної свідомості учнівської та студентської молоді [Електронний ресурс] / Л.Р. Карпушевська, О.В. Кузнєцова. — Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України. — Режим доступу: http://sites.znu.edu.ua/liberal_edu/anonsy/Instruktivno_metodichij.
4. Методи та технології роботи соціального педагога / Автори-укладачі: С.П. Архипова, Г.Я. Майборода, О.В.Тютюнник. Навчальний посібник. — 2-ге вид. — К.: Видавничий Дім «Слово», 2013. — 496 с.

Автором розкривається суть негативного впливу інформаційно-комунікаційних технологій на підлітків, висвітлюються структурні елементи системи підготовки майбутніх педагогів до його запобігання та наводяться приклади різних підходів до підготовки майбутніх педагогів до профілактики негативного впливу інформаційно-комунікаційних технологій на підлітків.

Ключові слова: підготовка майбутніх педагогів, негативний вплив, інформаційно-комунікаційні технології, віртуальне хуліганство, підхід до підготовки.

Автор раскрывает суть негативного влияния информационно-коммуникационных технологий на подростков, рассматривает структурные элементы системы подготовки будущих учителей, для его предупреждения и приводит примеры различных подходов в подготовке будущих для профилактики негативного влияния информационно-коммуникационных технологий в подростковом возрасте.

Ключевые слова: подготовка будущих учителей, негативные воздействия информационно-коммуникационных технологий, виртуальное запугивание, подход к обучению.

The author finds out the essence of the negative influence of information and communication technologies on teens, highlights the structural elements of the training system of future teachers for its prevention and provides examples of different approaches for preparation of future teachers to prevent negative impacts of information and communication technologies on teenagers.

Key words: preparation of future teachers, negative impact, information and communication technologies, cyberbullying, approach to training.

УДК [378.091.212:005.963]:004.032.6

М.Ю. Кадемія
м. Вінниця, Україна

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ПРОЕКТІВ ЯК ФОРМИ ІНТЕГРАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ТА ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДВИЩЕННІ КВАЛІФІКАЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ

Постановка проблеми. У ХХІ столітті в суспільстві відбувається зміна соціально-економічних умов, що зумовлює зміну місії освіти. Завдяки стрімкому розвитку і використанню глобальної мережі Інтернет, супутникового зв'язку розширюються можливості здобуття освіти. Інформація, котра одержується від засобів масової комунікації (ЗМК) та Інтернет, немає в більшості структурно-змістовного логічного зв'язку, який подається мозаїчно й еkleктично, не вписується в рамкитрадиційної освіти і становить якісно інший тип, де, зокрема, принципово змінюється поєднання зорового і слухового сприйняття. Відбувається навмисний зсув відносин